

ΣΤΕ 2923/2016 [Ουσιώδης στέρηση χρήσης αγρού σύμφωνα με τη νομοθεσία για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς]

Περίληψη

-Με τις ρυθμίσεις του άρθρου 19 του ν. 3028/2002 εξέλιπε το νομοθετικό κενό, για την κάλυψη του οποίου είχε γίνει δεκτή η δυνατότητα ευθείας αγωγής για αποζημίωση, έτσι ώστε η παράλειψη του νομοθέτη να θεσπίσει διατάξεις σχετικές με την αποζημίωση ιδιοκτήτη για την επιβολή ουσιωδών περιορισμών στην ιδιοκτησία του κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς να μην οδηγεί σε αδρανοποίηση της ρητής συνταγματικής επιταγής για την καταβολή αυτής της αποζημίωσης. Εξάλλου, μέσω της διαδικασίας αυτής, ο ενδιαφερόμενος δύναται να απαιτήσει την ικανοποίηση κάθε είδους αξιώσεων του που πηγάζουν από τους ανωτέρω συγκεκριμένους περιορισμούς της ιδιοκτησίας του, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι απαιτήσεις για την κατά το παρελθόν στέρηση χρήσης της. Στην περίπτωση δε που τα αιτήματα αυτά αφορούν τόσο τον παρόντα όσο και τον διαδραμόντα χρόνο δεν αποκλείεται να υποβληθούν και από κοινού. Είναι δε άλλο το ζήτημα της δυνατότητας του θιγομένου ιδιοκτήτη να ασκήσει, αντί της αιτήσεως ακυρώσεως ή μετά την ακύρωση της πράξης αυτής, αγωγή αποζημιώσεως κατ' επίκληση του άρθρου 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα, ισχυριζόμενος ότι η εκδιδόμενη επί της αιτήσεώς του εκτελεστή διοικητική πράξη, που δέχεται μόνον εν μέρει ή απορρίπτει την αίτηση αυτή, είναι παράνομη και ζημιολόγος για τον ίδιο.

-Στην προκειμένη περίπτωση, όπως μάλιστα συνομολογείται σε έγγραφο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Καρδίτσας, επιβλήθηκε ουσιώδης στέρηση της κατά προορισμό χρήσης του προαναφερομένου αγρού, και, επομένως, η Διοίκηση είχε υποχρέωση ναηπιληφθεί και να εξετάσει την αίτηση του φερόμενου ιδιοκτήτη ως προς τη συνδρομή ή μη των προϋποθέσεων των άρθρων 18 και 19 του ν. 3028/2002 και να κρίνει, περαιτέρω, αν συντρέχουν οι προβλεπόμενες στις διατάξεις αυτές 'προϋποθέσεις εφαρμογής τους για την αναγκαστική απαλλοτρίωση ή την εξαγορά του αγρού, καθώς και για την αποζημίωση του αιτούντος λόγω στέρησης της εκμετάλλευσής του εν λόγω αγρού. Υπό τα δεδομένα, συνεπώς, αυτά, η προσβαλλόμενη σιωπηρή άρνηση των Υπουργών Πολιτισμού και Αθλητισμού και Οικονομικών να αποφανθούν επί των αιτημάτων που περιλαμβάνονται στην από 2.6.2014 αίτηση συνιστά παράλειψη οφειλομένης νόμιμης ενέργειας, κατά τα βασίμως προβαλλόμενα με την κρινόμενη αίτηση, και πρέπει, ως εκ τούτου, η παράλειψη αυτή να ακυρωθεί.

Πρόεδρος: Γ. Παπαγεωργίου

Εισηγητής: Δ. Βασιλειάδης

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση της σιωπηρής απόρριψης από τους Υπουργούς Πολιτισμού και Αθλητισμού και Οικονομικών της από 2.6.2014 αίτησης του αιτούντος, με την οποία είχε ζητήσει, δυνάμει των άρθρων 19 και 18 του ν. 3028/2002, την καταβολή αποζημίωσης λόγω της ουσιώδους στέρησης της χρήσης αγρού εμβαδού 11.962,50 τ.μ., άλλως, την κήρυξη αναγκαστικής απαλλοτρίωσης ή την απευθείας εξαγορά του ανωτέρω αγρού, που βρίσκεται στη θέση «Μαυρόγια» ή «Τούμπα» της Δ.Ε. Ιτάμου του Δήμου Καρδίτσας.
3. Επειδή, η εκδίκαση της κρινόμενης αίτησης υπάγεται στην αρμοδιότητα του Ε΄ Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ 4494/2013 7μ., 4641/2011, 3419/2011 7μ.).
4. Επειδή, ο αιτών, ο οποίος επικαλείται εμπράγματο δικαίωμα επί του προαναφερθέντος αγρού, ερειδόμενο σε στοιχεία που προσκόμισε (πράξη αποδοχής κληρονομίας 451/2013 της συμβολαιογράφου Φαρκαδόνας Παρασκευής Ούτρα), με έννομο συμφέρον ασκεί την υπό κρίση αίτηση (πρβλ. ΣτΕ 1814/2016, 3764/2015, 4778/2014 κ.ά.).
5. Επειδή, το άρθρο 24 του Συντάγματος, όπως ισχύει μετά την αναθεώρηση του έτους 2001, προβλέπει στην παρ. 1 ότι «Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας [...]» και στην παρ. 6 ότι «Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το Κράτος. Νόμος θα ορίσει τα αναγκαία για την πραγματοποίηση της προστασίας αυτής περιοριστικά μέτρα της ιδιοκτησίας, καθώς και τον τρόπο και το είδος της αποζημίωσης των ιδιοκτητών». Με τις διατάξεις αυτές καθιερώνεται η προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, δηλαδή των μνημείων και λοιπών στοιχείων που προέρχονται από την ανθρώπινη δραστηριότητα και συνθέτουν την ιστορική, καλλιτεχνική, τεχνολογική και εν γένει πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας. Η προστασία αυτή περιλαμβάνει αφενός μεν τη διατήρηση στο διηνεκές των εν λόγω πολιτιστικών στοιχείων, αφετέρου δε τη δυνατότητα επιβολής γενικών περιορισμών ή ιδιαίτερων μέτρων για την αποφυγή οποιασδήποτε βλάβης, αλλοίωσης ή υποβάθμισης του περιβάλλοντος τα μνημεία χώρου. Οι περιορισμοί αυτοί, που ερείδονται αποκλειστικά στο άρθρο 24 του Συντάγματος και μπορούν, κατ' αρχήν, να έχουν ευρύτερο περιεχόμενο από τους γενικούς περιορισμούς της ιδιοκτησίας κατά το άρθρο 17 του Συντάγματος, δημιουργούν υποχρέωση αποζημίωσης του θιγόμενου ιδιοκτήτη κατά το άρθρο 24 παρ. 6 του Συντάγματος, όταν δεσμεύουν ουσιωδώς την

- ιδιοκτησία κατά τον προορισμό της χάριν της προστασίας του πολιτιστικού περιβάλλοντος (ΣτΕ 4151/2011 7μ., 323/2009, 1998/2007, 1920/2007, 1606/2007, 3009/2006, 3000/2005, 3146/1986 Ολ. κ.ά.).
6. Επειδή, περαιτέρω, η προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος οργανώνεται και εξειδικεύεται με τον ν. 3028/2002 (Α' 153), σε εκτέλεση των πιο πάνω συνταγματικών διατάξεων. Μεταξύ άλλων, με τις διατάξεις των άρθρων 10 (παρ. 1, 3, 4), 12, 13, 17, 18 (παρ. 1, 2, 6), 19 και 73 (παρ. 10) του νόμου αυτού τίθενται οι αναγκαίοι όροι για την προστασία των μνημείων και των αρχαιολογικών χώρων και ρυθμίζεται συγχρόνως το θέμα της αποζημίωσης του ιδιοκτήτη ακινήτου, στο οποίο επιβλήθηκαν δυσμενείς όροι που έχουν ως συνέπεια τον περιορισμό ή τη στέρηση της χρήσης του. Ειδικότερα, στο τέταρτο τμήμα του δευτέρου κεφαλαίου του νόμου (άρθρα 18 - 19), υπό τον τίτλο «Απαλλοτριώσεις - Στέρηση χρήσης» ορίζεται, στο άρθρο 18, ότι «1. Το Δημόσιο μπορεί να προβαίνει με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, είτε στην ολική ή τη μερική απαλλοτρίωση είτε στην απευθείας εξαγορά μνημείου ή οποιουδήποτε ακινήτου μέσα στο οποίο υπάρχουν μνημεία, καθώς και παρακείμενων ακινήτων ή μνημείων, εάν αυτό κρίνεται απαραίτητο για την προστασία των μνημείων [...] 6. Η εισήγηση της Υπηρεσίας για ολική ή μερική απαλλοτρίωση ή απευθείας εξαγορά ακινήτου περιλαμβάνει την αιτιολογημένη απόρριψη άλλων λύσεων προστασίας των μνημείων, αρχαιολογικών χώρων ή ιστορικών τόπων καθώς και τις βασικές κατευθύνσεις για τον τρόπο διατήρησης και ανάδειξης τους μέσα στο προς απαλλοτρίωση ακίνητο [...]» και στο άρθρο 19 ότι «1. Για την προστασία μνημείων, αρχαιολογικών χώρων ή ιστορικών τόπων ή για τη διενέργεια ανασκαφών ο Υπουργός Πολιτισμού μπορεί να επιβάλλει προσωρινή ή οριστική στέρηση ή περιορισμό της χρήσης ακινήτου. 2. Σε περίπτωση ουσιώδους προσωρινού περιορισμού ή ουσιώδους προσωρινής στέρησης της κατά προορισμό χρήσης του όλου ακινήτου, καταβάλλεται αποζημίωση, η οποία υπολογίζεται με βάση τη μέση κατά προορισμό απόδοση του ακινήτου πριν τον περιορισμό ή τη στέρηση της χρήσης, λαμβανομένης υπόψη και της ιδιότητας του ακινήτου ως μνημείου, εφόσον αυτή συντρέχει. 3. Σε περίπτωση ουσιώδους οριστικού περιορισμού ή οριστικής στέρησης της κατά προορισμό χρήσης του όλου ακινήτου καταβάλλεται πλήρης αποζημίωση. Και στην περίπτωση αυτή λαμβάνεται υπόψη η ιδιότητα του ακινήτου ως μνημείου, εφόσον αυτή συντρέχει. 4. Σε περίπτωση προσωρινής στέρησης της κατά προορισμό χρήσης του όλου ή μέρους ακινήτου μέσα στο οποίο υπάρχουν μνημεία ή άλλων παρακείμενων ακινήτων, εάν κρίνεται απαραίτητο για την προστασία των μνημείων αυτών, κάθε θιγόμενος μπορεί να υποβάλει αίτηση για αποζημίωση, για τον προσδιορισμό της οποίας εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 2. 5. Σε περίπτωση ουσιώδους οριστικού περιορισμού ή οριστικής στέρησης της κατά προορισμό χρήσης τμήματος του ακινήτου, που απαιτείται για την προστασία

του μνημείου, η αποζημίωση καταβάλλεται για το τμήμα αυτό, μόνο εάν ο περιορισμός ή η στέρηση δεν επιφέρει ουσιώδη οριστικό περιορισμό ή οριστική στέρηση της κατά προορισμό χρήσης του όλου ακινήτου, οπότε καταβάλλεται η αποζημίωση που προβλέπεται στην παράγραφο 3. 6. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη επιτροπής, διαπιστώνεται εάν συντρέχει περίπτωση καταβολής αποζημίωσης κατά τις παραγράφους 1 έως 5, καθώς και το ύψος της. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Πολιτισμού καθορίζεται η συγκρότηση και οι αρμοδιότητες της επιτροπής, η διαδικασία κατά την οποία γνωμοδοτεί, τα στοιχεία που λαμβάνει υπόψη, το είδος και ο τρόπος καταβολής της αποζημίωσης και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια. 7. Σε περίπτωση κατά την οποία το ποσό που έχει ή προβλέπεται να καταβληθεί ως αποζημίωση λόγω στέρησης ή περιορισμού χρήσης ακινήτου, προσεγγίζει την αξία του ακινήτου τότε αυτό κηρύσσεται απαλλοτριωτέο [...]». Κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 6 του ως άνω άρθρου 19 εκδόθηκε η ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/9130/26.2.2003 κοινή απόφαση του Υφυπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του Υπουργού Πολιτισμού «Σύσταση Επιτροπής του άρθρου 19 παρ. 6 του ν. 3028/2002» (Β' 229), στην παρ. 4 της οποίας προβλέπονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Για την έκδοση της γνωμοδότησης της Επιτροπής λαμβάνονται υπόψη: α. Ο περιορισμός ή η στέρηση της κατά προορισμό νόμιμης χρήσης του όλου ή τμήματος ενός εκτός σχεδίου κειμένου ακινήτου, όταν είναι ουσιώδης, ήτοι όταν συνεπεία αυτού επέρχεται εκμηδένιση της εκμεταλλεύσεως του ακινήτου, ή ουσιωδώς μειούται η εκμετάλλευση, χρήση και απόδοση αυτού. β. Ο περιορισμός ή η στέρηση της κατά προορισμό νόμιμης χρήσης του όλου ή τμήματος ενός ακινήτου, όταν είναι προσωρινός, ήτοι όταν προβλέπεται να διαρκέσει μέχρι της λήξεως διενεργουμένου, ή προγραμματιζόμενου αρχαιολογικού έργου και πάντως όχι πέραν της πενταετίας σε κάθε περίπτωση. γ. Ο περιορισμός ή η στέρηση της κατά προορισμό νόμιμης χρήσης του όλου ή τμήματος ενός ακινήτου, όταν αυτός είναι οριστικός, ήτοι όταν αυτός διαρκεί πέραν της πενταετίας. Και οι δύο ως άνω περιπτώσεις τελούν υπό την επιφύλαξη της εφαρμογής της παρ. 7 του άρθρου 19 του ν. 3028/2002 [...]». Κατά τα αναφερόμενα δε στην αιτιολογική έκθεση του νόμου, «σύμφωνα με την αρχή της αναγκαιότητας, η λύση της απαλλοτρίωσης πρέπει να τεκμηριώνεται από την Υπηρεσία ως μόνη κατάλληλη για την προστασία του μνημείου». Περαιτέρω, στην αιτιολογική αυτή έκθεση αναφέρεται ότι αν «οι χρήστες [ακινήτων] υφίστανται περιορισμό ή στέρηση της χρήσης ακινήτου κατά τον προορισμό του, καταβάλλεται αποζημίωση, το ύψος της οποίας θα ποικίλλει ανάλογα με την έκθεση, την ένταση και τη χρονική διάρκεια του περιορισμού ή της στέρησης [...] Επειδή όμως ο οποιασδήποτε έκτασης, έντασης ή χρονικής διάρκειας περιορισμός ή στέρηση της χρήσης του ακινήτου δεν πρέπει να καταστεί επένδυση του ιδιοκτήτη του, με συνέπεια να εισπράξει υπό μορφή αποζημίωσης αξία

μεγαλύτερη εκείνης του επιβαρυσμένου ακινήτου του, η Διοίκηση προβαίνει στην απαλλοτρίωσή του εάν το ποσό που έχει καταβληθεί ή προβλέπεται ότι θα καταβληθεί ως αποζημίωση προσεγγίζει και κατά μείζονα λόγο θα υπερβεί την αξία του [...]».

7. Επειδή, κατά την έννοια των προεκτιθεμένων διατάξεων του ν. 3028/2002, οι οποίες περιέχουν ολοκληρωμένο πλέγμα ρυθμίσεων για το θέμα της αποζημίωσης του ιδιοκτήτη ακινήτου, επί του οποίου επιβάλλονται μέτρα περιοριστικά της ιδιοκτησίας με σκοπό την προστασία των στοιχείων του πολιτιστικού περιβάλλοντος, για τη διεκδίκηση της αποζημίωσης με βάση τις διατάξεις αυτές απαιτείται η υποβολή σχετικού αιτήματος του ενδιαφερόμενου ιδιοκτήτη, για το οποίο αποφαινεται ο Υπουργός Πολιτισμού με πράξη εκδιδόμενη ύστερα από γνώμη της οικείας επιτροπής, η απόφαση δε του Υπουργού Πολιτισμού, με την οποία ολοκληρώνεται η διαδικασία αυτή, αποτελεί εκτελεστή διοικητική πράξη, η οποία υπόκειται σε αίτηση ακυρώσεως, δεδομένου ότι δεν προβλέπεται άλλο ένδικο βοήθημα κατ' αυτής (πρβλ. ΣτΕ 4926/2013, 4641/2011, 3419/2011 7μ.). Εφόσον δε με τις διατάξεις αυτές αναγνωρίζεται πλέον ρητώς δικαίωμα προς αποζημίωση λόγω επιβολής περιορισμών στην ιδιοκτησία για την προστασία πολιτιστικών στοιχείων και θεσπίζεται σχετική διαδικασία, ο ενδιαφερόμενος οφείλει να ασκήσει το δικαίωμά του με την τήρηση της διαδικασίας αυτής και δεν δικαιούται, πλέον, όπως είχε γίνει δεκτό υπό το προϊσχύσαν νομοθετικό καθεστώς (πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 3146/1986 κ.ά.), να ασκήσει αγωγή ερειδομένη ευθέως στο άρθρο 24 παρ. 6 του Συντάγματος, δεδομένου ότι με τις ανωτέρω ρυθμίσεις του άρθρου 19 του ν. 3028/2002 εξέλιπε το νομοθετικό κενό, για την κάλυψη του οποίου είχε γίνει δεκτή η δυνατότητα ευθείας αγωγής για αποζημίωση, έτσι ώστε η παράλειψη του νομοθέτη να θεσπίσει διατάξεις σχετικές με την αποζημίωση ιδιοκτήτη για την επιβολή ουσιαστών περιορισμών στην ιδιοκτησία του κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς να μην οδηγεί σε αδρανοποίηση της ρητής συνταγματικής επιταγής για την καταβολή αυτής της αποζημίωσης (ΣτΕ 2128/2014, 4627/2013 7μ.). Εξάλλου, μέσω της διαδικασίας αυτής, ο ενδιαφερόμενος δύναται να απαιτήσει την ικανοποίηση κάθε είδους αξιώσεων του που πηγάζουν από τους ανωτέρω συγκεκριμένους περιορισμούς της ιδιοκτησίας του, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι απαιτήσεις για την κατά το παρελθόν στέρηση χρήσης της. Στην περίπτωση δε που τα αιτήματα αυτά αφορούν τόσο τον παρόντα όσο και τον διαδραμόντα χρόνο δεν αποκλείεται να υποβληθούν και από κοινού. Είναι δε άλλο το ζήτημα της δυνατότητας του θιγομένου ιδιοκτήτη να ασκήσει, αντί της αιτήσεως ακυρώσεως ή μετά την ακύρωση της πράξης αυτής, αγωγή αποζημιώσεως κατ' επίκληση του άρθρου 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα, ισχυριζόμενος ότι η εκδιδόμενη επί της αιτήσεώς του εκτελεστή διοικητική πράξη, που δέχεται μόνον εν μέρει ή απορρίπτει την αίτηση αυτή, είναι παράνομη και ζημιογόνος για τον ίδιο.

8. Επειδή, στο άρθρο 45 του π.δ. 18/1989 (Α΄ 8) προβλέπεται ότι «1. Η αίτηση ακυρώσεως για υπέρβαση εξουσίας ή παράβαση νόμου επιτρέπεται μόνο κατά των εκτελεστών πράξεων των διοικητικών αρχών και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, που δεν υπόκεινται σε άλλο ένδικο μέσο ενώπιον δικαστηρίου [...] 4. Στις περιπτώσεις που ο νόμος επιβάλλει σε κάποια αρχή να ρυθμίσει συγκεκριμένη σχέση με την έκδοση εκτελεστής πράξης, η οποία υπάγεται στους όρους της παραγράφου 1, η αίτηση ακυρώσεως είναι δεκτή και κατά της παράλειψης της αρχής να προβεί σε οφειλόμενη νόμιμη ενέργεια. Η αρχή θεωρείται ότι αρνείται την ενέργεια αυτή όταν παρέλθει άπρακτη η ειδική προθεσμία που τυχόν τάσσει ο νόμος, διαφορετικά όταν παρέλθει τρίμηνο από την υποβολή της σχετικής αιτήσεως στη Διοίκηση, η οποία είναι υποχρεωμένη να χορηγεί ατελώς βεβαίωση για την ημέρα υποβολής της αίτησης αυτής. Αίτηση ακυρώσεως που ασκείται πριν παρέλθουν οι παραπάνω προθεσμίες είναι απαράδεκτη. Με την αίτηση ακυρώσεως που ασκείται παραδεκτώς κατά σιωπηρής αρνήσεως λογίζεται ότι συμπροσβάλλεται και η τυχόν μεταγενέστερη ρητή αρνητική πράξη της Διοίκησης, η οποία μπορεί πάντως να προσβάλλεται και αυτοτελώς [...]», στο δε άρθρο 46 παρ. 1 του αυτού π.δ. ορίζεται ότι «Η αίτηση ακυρώσεως ασκείται, αν ειδικώς δεν ορίζεται διαφορετικά, μέσα σε προθεσμία εξήντα ημερών που αρχίζει από την επομένη της κοινοποίησης της προσβαλλόμενης πράξης ή της δημοσίευσής της, αν την τελευταία επιβάλλει ο νόμος ή, διαφορετικά, από τότε που ο αιτών, έλαβε πλήρη γνώση της πράξης. Στις περιπτώσεις των παραγράφων 2, 3 και 4 του άρθρου 45 η προθεσμία αρχίζει από την παρέλευση των προθεσμιών που ορίζουν οι διατάξεις αυτές». Όπως έχει κριθεί, και μετά την ισχύ του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2690/1999 (Α΄ 45), εκτελεστή παράλειψη της Διοίκησης προσβλητή με αίτηση ακυρώσεως συντελείται, εφόσον δεν ορίζεται άλλη ειδικότερη προθεσμία από τον νόμο, με την πάροδο άπρακτου τριμήνου από την υποβολή της σχετικής αίτησης στη Διοίκηση (ΣτΕ 3764/2015, 3062/2015, 4778/2014, 2074/2008 7μ.).
9. Επειδή, οι προαναφερθείσες διατάξεις των άρθρων 18 και 19 του ν. 3028/2002 δεν τάσσουν στη Διοίκηση συγκεκριμένη προθεσμία εντός της οποίας αυτή οφείλει να αποφανθεί σε αίτηση του ενδιαφερομένου, με την οποία ζητείται η απαλλοτρίωση ακινήτου ή αποζημίωση εξαιτίας ουσιώδους στέρξης της χρήσης του ακινήτου για λόγους προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς ή και άλλα συναφή με τα ανωτέρω αιτήματα, που αποσκοπούν ομοίως στην αποδέσμευση ή αποζημίωση της ιδιοκτησίας του. Επομένως, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 45 παρ. 4 και 46 παρ. 1 του π.δ. 18/1989, αν ο ενδιαφερόμενος υποβάλει αίτηση προς τη Διοίκηση και η τελευταία αδρανήσει σε σχέση με τις υποχρεώσεις της που απορρέουν από τα άρθρα 18 και 19 του ν. 3028/2002, με την πάροδο άπρακτου τριμήνου από την υποβολή της αίτησης τεκμαίρεται η απόρριψή της, η δε προθεσμία για την άσκηση αίτησης

ακυρώσεως κατά της σχετικής παράλειψης οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας της Διοίκησης αρχίζει μετά την πάροδο του ανωτέρω τριμήνου (πρβλ. ΣΤΕ 3764/2015, 4778/2014, 4926/2013, 4641/2011).

10. Επειδή, από τα στοιχεία του φακέλου, μεταξύ των οποίων και τα έγγραφα 518/17.12.2014 της Εφορείας Αρχαιοτήτων Καρδίτσας προς το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού και 132/φ.4901/21.1.2015 του Γραφείου Νομικού Συμβούλου του αυτού Υπουργείου προς το Δικαστήριο, προκύπτουν τα εξής: Τον Σεπτέμβριο του έτους 2007 η αρμόδια ΛΔ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων (ΕΠΚΑ) διαπίστωσε ότι στη θέση «Μαυρόγια» ή «Τύμβος» στην Τ.Ε. Ραχούλας του Δήμου Καρδίτσας πραγματοποιούνται παράνομες ανασκαφές σε αγροτεμάχιο εμβαδού 11.965,50 τ.μ., φερομένης ιδιοκτησίας Ευαγγέλου Δημητρώ, στο οποίο βρίσκεται μεγάλος αρχαίος ταφικός τύμβος, επί των κλιτύων του οποίου είχαν γίνει απόπειρες σύλησης και κατά το παρελθόν. Ο τύμβος καταλαμβάνει το κεντρικό σχεδόν τμήμα του αγροτεμαχίου και είχε ύψος 9,00 μ. από την επιφάνεια του εδάφους γύρω του. Ύστερα από συνεννόηση με τον φερόμενο ιδιοκτήτη, η Εφορεία προχώρησε σε σωστική ανασκαφή, κατά την οποία διαπιστώθηκε ότι πρόκειται για χωμάτινο τύμβο μεγάλου κτιστού θολωτού τάφου, η οροφή και τα τοιχώματα του οποίου είχαν καταρρεύσει προς το εσωτερικό του. Ο τάφος χρονολογείται στην Ύστερη Εποχή του Χαλκού και, επειδή αποτελεί ένα από τα λιγοστά μνημεία αυτού του είδους στην περιοχή, αποφασίστηκε να συνεχιστεί η ανασκαφή του με συστηματικό τρόπο. Για τον λόγο αυτόν, η αρμόδια Εφορεία ζήτησε προφορικώς από τον φερόμενο τότε ιδιοκτήτη να καταθέσει αίτηση με τα αναγκαία δικαιολογητικά, ώστε να τηρηθεί η διαδικασία αποζημίωσης, λόγω στέρησης της χρήσης του ανωτέρω αγρού. Ακολούθως, ο Ευάγγελος Δημητρός κατέθεσε την από 11.3.2009 αίτηση μαζί με δικαιολογητικά (ένορκη βεβαίωση κατοίκων της Τ.Ε. Ραχούλας, δήλωση ότι δεν καλλιεργούσε το αγροτεμάχιο 10 στρεμμάτων μετά το έτος 2000 κ.ά.). Η αίτηση με τα δικαιολογητικά διαβιβάσθηκαν στην Επιτροπή του άρθρου 19 παρ. 6 του ν. 3028/2002, πλην επεστράφησαν στην Εφορεία διότι δεν υπήρχαν τίτλοι ιδιοκτησίας. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, ο Ευάγγελος Δημητρός απεβίωσε στις 13.10.2012 και ο προαναφερθείς αγρός φέρεται να περιήλθε στον αιτούντα, δυνάμει κληρονομικής διαδοχής. Η ΛΔ΄ ΕΠΚΑ, με το 1851/1.7.2013 έγγραφό της, ενημέρωσε τον αιτούντα ότι η σωστική ανασκαφή δεν έχει ολοκληρωθεί, ότι επιβάλλεται ουσιώδης οριστική στέρηση της κατά προορισμό χρήσης του ακινήτου για αρχαιολογικούς σκοπούς σύμφωνα με το άρθρο 19 του ν. 3028/2002, ότι απαγορεύεται οποιαδήποτε εργασία εντός του ανωτέρω αγρού μέχρι την έκδοση νεότερης απόφασης της Εφορείας και ότι ο αιτών μπορεί να υποβάλει τα αναφερόμενα στο έγγραφο αυτό δικαιολογητικά για την καταβολή αποζημίωσης. Μετά ταύτα, ο αιτών κατέθεσε στην ΛΔ΄ ΕΠΚΑ την από 2.6.2014 αίτηση με δικαιολογητικά (αριθ. πρωτ. 1589/3.6.2014), απευθυνόμενη προς τους Υπουργούς Πολιτισμού και

Αθλητισμού και Οικονομίας και Οικονομικών, με την οποία ζήτησε την έκδοση απόφασης για την καταβολή αποζημίωσης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 19 παρ. 1 - 5 του ν. 3028/2002, ύψους 19.844,93 ευρώ (για 7 έτη) και 2.834,99 ευρώ για κάθε επόμενο έτος, λόγω ουσιώδους οριστικής στέρησης της συνολικής έκτασης του ακινήτου, άλλως την απαλλοτρίωση ή την απ' ευθείας εξαγορά του ακινήτου. Σύμφωνα με το 518/17.12.2014 έγγραφο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Καρδίτσας, η αίτηση αυτή διαβιβάσθηκε στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, στις 30.6.2014, δοθέντος δε ότι από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει ότι δόθηκε απάντηση στα σχετικά αιτήματα, τεκμαίρεται, σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στην προηγούμενη σκέψη, η σιωπηρή απόρριψη της εν λόγω αίτησης μετά την πάροδο τριμήνου από την υποβολή της.

11. Επειδή, σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου που αναφέρονται στην προηγούμενη σκέψη, η παράλειψη της Διοίκησης να εξετάσει την από 2.6.2014 αίτηση δεν συνιστά επιβεβαίωση ρητής ή σιωπηρής άρνησης που εκδηλώθηκε για το ίδιο αίτημα του δικαιιοπαρόχου του αιτούντος σε αψώτερο χρόνο, αλλά έχει εκτελεστό χαρακτήρα και παραδεκτώς προσβάλλεται με την κρινόμενη αίτηση (πρβλ. ΣτΕ 4326/2010), εφόσον δε η αίτηση ασκήθηκε και εμπροθέσμως, στις 10.10.2014, πρέπει αυτή να εξετασθεί επί της ουσίας.
12. Επειδή, η από 2.6.2014 αίτηση υποβλήθηκε με σκοπό την αντιμετώπιση εκ μέρους της Διοίκησης της αδυναμίας του αιτούντος να καλλιεργήσει τον προαναφερθέντα αγρό λόγω των περιορισμών που επιβλήθηκαν από την αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων, τα σχετικά δε αιτήματα προς τη Διοίκηση αναφέρονται διαζευκτικώς, δηλαδή με τρόπο ο οποίος στοιχεί και προς το πλέγμα των ρυθμίσεων του ν. 3028/2002, αφενός μεν, διότι η Διοίκηση έχει πάντοτε τη δυνατότητα να επανεκτιμήσει τα δεδομένα της συγκεκριμένης υπόθεσης ή και να αξιολογήσει νεότερα ευρήματα και στοιχεία, αφετέρου δε, διότι ο ν. 3028/2002 καθιερώνει περισσότερους από έναν τρόπους για το είδος και τον τρόπο της αποζημίωσης του ενδιαφερόμενου ιδιοκτήτη (απαλλοτρίωση, εξαγορά, αποζημίωση). Εξάλλου, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες διατάξεις των άρθρων 18 και 19 του ν. 3028/2002, ο Υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού οφείλει να εξετάσει το σχετικό αίτημα που υποβάλλεται δυνάμει των ανωτέρω διατάξεων και να αποφανθεί επ' αυτού, δηλαδή να εκδώσει απόφαση με την οποία να διαπιστώνει αν συντρέχει περίπτωση καταβολής αποζημίωσης καθώς και το ύψος αυτής, κατά τις παραγράφους 1 έως 5 του άρθρου 19 του ν. 3028/2002, ή αν το ακίνητο πρέπει να απαλλοτριωθεί, δοθέντος και ότι με την κ.υ.α. ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/9130/ 26.2.2003 έχει συσταθεί στην έδρα του νομού η, προβλεπόμενη από την παρ. 6 του ανωτέρω άρθρου 19, γνωμοδοτική επιτροπή. Στην προκειμένη περίπτωση, όπως μάλιστα συνομολογείται στο 518/17.12.2014 έγγραφο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Καρδίτσας, επιβλήθηκε ουσιώδης στέρηση της κατά προορισμό χρήσης του προαναφερομένου αγρού, και, επομένως, η Διοίκηση είχε

υποχρέωση να επιληφθεί και να εξετάσει την από 2.6.2014 αίτηση ως προς τη συνδρομή ή μη των προϋποθέσεων των άρθρων 18 και 19 του ν. 3028/2002 και να κρίνει, περαιτέρω, αν συντρέχουν οι προβλεπόμενες στις διατάξεις αυτές προϋποθέσεις εφαρμογής τους για την αναγκαστική απαλλοτρίωση ή την εξαγορά του αγρού, καθώς και για την αποζημίωση του αιτούντος λόγω στέρησης της εκμετάλλευσης του εν λόγω αγρού. Υπό τα δεδομένα, συνεπώς, αυτά, η προσβαλλόμενη σιωπηρή άρνηση των Υπουργών Πολιτισμού και Αθλητισμού και Οικονομικών να αποφανθούν επί των αιτημάτων που περιλαμβάνονται στην από 2.6.2014 αίτηση συνιστά παράλειψη οφειλομένης νόμιμης ενέργειας, κατά τα βασίμως προβαλλόμενα με την κρινόμενη αίτηση, και πρέπει, ως εκ τούτου, η παράλειψη αυτή να ακυρωθεί (πρβλ. ΣΤΕ 4926/2013, 4151/2011 7μ., 3419/2011 7μ.).